

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Tracy Chevalier
READER, I MARRIED HIM

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd. under the title READER, I MARRIED HIM © 2016 by Tracy Chevalier

In the compilation and introductory material © Tracy Chevalier 2016

My Mother's Wedding © Tessa Hadley 2016; Luxury Hour © Sarah Hall 2016; Grace Poole Her Testimony © Helen Dunmore 2016; Dangerous Dog © Kirsty Gunn 2016; To Hold © Joanna Briscoe 2016; It's a Man's Life, Ladies © Jane Gardam 2016; Since First I Saw Your Face © Emma Donoghue 2016; Reader, I Married Him © Susan Hill 2016; The Mirror © Francine Prose 2016; A Migrating Bird © Elif Shafak 2016; Behind the Mountain © Evie Wyld 2016; The China from Buenos Aires © Patricia Park 2016; Reader, She Married Me © Salley Vickers 2016; Dorset Gap © Tracy Chevalier 2016; Party Girl © Nadifa Mohamed 2016; Transference © Esther Freud 2016; The Mash-Up © Linda Grant 2016; The Self-Seeding Sycamore © Lionel Shriver 2016; The Orphan Exchange © Audrey Niffenegger 2016; Double Men © Namwali Serpell 2016; Robinson Crusoe at the Waterpark © Elizabeth McCracken 2016
Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01678-9

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

PIREDILA

TREJSI ŠEVALIJE

DAME BIRAJU

PRIČE NADAHNUTE DELIMA ŠARLOT BRONTE

Prevela Branislava Maoduš

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2016.

SADRŽAJ

PREDGOVOR – Trejsi Ševalije	7
VENČANJE MOJE MAJKE – Tesa Hadli	13
SAT UŽITKA – Sara Hol	23
GREJS PUL, IZJAVA SVEDOKA – Helen Danmor	33
OPASNI PAS – Kersti Gan	41
STISAK – Džoana Brisko	52
MUŠKI JE TO ŽIVOT, MOJE DAME – Džejn Gardam	63
OD PRVOG TRENA KADA UGLEDAH TI LICE – Ema Donohju	73
ČITAOČE, UDALA SAM SE ZA NJEGA – Suzan Hil	90
OGLEDALO – Fransin Prouz	101
PTICA SELICA – Elif Šafak	110
IZA PLANINE – Ivi Vajld	121
KINESKINJA IZ BUENOS AJRESA – Patriša Park	131
ČITAOČE, UDALA SE ZA MENE – Sali Vikers	148
DORSETSKO RASKRŠĆE – Trejsi Ševalije	157
RAZUZDANA DEVOJKA – Nadifa Mohamed	168
TRANSFER – Ester Frojd	175
KRHOTINA – Linda Grant	185
SEME OBIČNOG JAVORA – Lajonel Šrajver	193
RAZMENA SIROČADI – Odri Nifeneger	212
DOBRIMANI – Namvali Serpel	224
ROBINSON KRUSO U AKVAPARKU – Elizabet Makraken	236

PREDGOVOR

TREJSI ŠEVALIJE

Rečenica „Čitaoče, udala sam se za njega“, koju izgovara Džejn Ejr, jedna je od najpoznatijih u književnosti. Zbog čega? Zašto je pamtimo i tako često citiramo? Zašto je dvadeset jedna spisateljica, nadahnuta ovom rečenicom, ugrabila priliku da napiše nešto i doda njen moćan odjek i čistu bezočnu drskost svojoj priči? Da li je to zbog onoga ko je izgovara, ili onoga ko ju je napisao, ili zbog načina na koji je čitamo – ili je zbog svega ovoga?

Džejn Ejr Šarlot Bronte, priča o devetnaestovekovnom siročetu koje postaje guvernanta i pronalazi svoje mesto u svetu, upravo je toliko upečatljiva zbog lika same Džejn. „Sirota, nepoznatog roda, sitna i neugledna“, bez porodice i budućnosti, bez ičega što bi je zaštitilo od života u siromaštvu i samoće osim njene pameti i vere u sebe, Džejn je otelotvorenje potlačenog koji naposljetku odnosi pobjedu. A ko ne navija za potlačenog? Ma kakve da su okolnosti našeg života, većina nas sebe vidi kao potlačene; zato se lako identifikujemo s njom i bodrimo je.

Uprkos činjenici da je u detinjstvu bila žrtva fizičkog nasilja (gladovanja skoro do smrti u internatu), ali i psihičkog (ujna ju je

zaključavala u „crvenu sobu“), Džejn uspeva da odraste nenarušenog samopoštovanja i kroz čitav roman dokazuje da je snažna, otporna i moralno stabilna. Zapada za oko svom poslodavcu, gospodinu Ročesteru, muškarcu za koga se smatra da je daleko van njenog domašaja. Ona je duhovita i jednako pametna kao on i naposletku uspeva da zadobije njegovu ljubav, i ne trudeći se da to postigne. Suprotstavlja mu se i izjavljuje, u verovatno drugoj po redu najcitiranijoj rečenici iz knjige: „Nisam ptica, i nijedna mreža ne može u zamku uhvatiti. Ja sam slobodno ljudsko biće i slobodan sam i nezavisne volje.“ Ko može da odoli liku kao što je Džejn Ejr?

„Čitaoče, udala sam se za njega“ prkosni je zaključak njene uzbuđljive priče. Nije to rečenica „Čitaoče, oženio se mnome“, kakvu biste mogli očekivati u viktorijskom društvu, u kom se od žena očekivalo da budu pasivne; niti je to „Čitaoče, venčali smo se“. Džejn ovde ističe sebe – ona je pokretačka sila svoje priče i ona je ta koja je odlučila da bude s Ročesterom. (Zanimljivo je da Džejn takođe nasleđuje i bogatstvo od svog odsutnog ujaka, ali ta pojedinost nikome ne ostaje u pamćenju; to je *deus ex machina*, nad čim ona nema nikakvu moć, pa nam ne znači mnogo.) Njeno samoopredeljenje nije samo veoma privlačno, ono služi i da saseče svaku preteranu sladunjavost klasičnog srećnog kraja u kom junakinja osvaja muškarca. Miš riče, a mi podižemo pesnicu u vazduh da ga obodrimo.

Takođe je laskavo – i pamćenja vredno – što nam se ona obraća neposredno. Koliko romana priznaje postojanje čitalaca? Džejn nam se sve vreme obraća sa „Čitaoče“ i tako nas prevodi na svoju stranu. I ne samo to: ova rečenica odzvanja zbog nemih rečenica koje je okružuju. Ono što zapravo kaže jeste: „Možda ćeš se

iznenaditi kada čuješ, čitaoče, da sam se udala za njega“, ili: „Čitaoče, udala sam se za njega, premda možda nije trebalo“, ili čak: „Čitaoče, udala sam se za njega, a zatim smo otišli u postelju.“ Mi čitaoци popunjavamo te praznine i to nas upliće u njene odluke jednako koliko i njeno neposredno obraćanje nama. Njena priča prepliće se s nama, pa nam se čini da je i mi pričamo s njom i njenim tvorcem. Nije ni čudo što pamtimo tu rečenicu: čini nam se da smo je sami napisali.

Žena koja ju je stvorila takođe je značajan faktor njene moći. Premda većina čitalaca možda ne zna mnogo o Šarlot Bronte, mnoge će zapanjiti čak i kratki prikaz njenog neverovatnog života: koji nije neverovatan zato što je bio toliko ispunjen događajima, već zato što to *nije bio*. Ili jeste, ali je to bila drama u intimnom kućnom prostoru, a ne na društvenoj pozornici. Šarlot je bila jedna od tri sestre koja je odrasla u parohiji u udaljenom selu u Jorkširu na ivici vresišta, jedna od tri sestre koje su sve objavile romane u isto vreme, sa snažnim likovima i pričama, pre nego što su mlade preminule. Ako posetite snažno naelektrisanu parohiju sestara Bronte u Hauortu, gde mi se prvi put javila zamisao da napravim ovu zbirku kratkih priča, zapanjićete se koliko je neobična i upečatljiva bila porodica Bronte: pravi rasadnik kreativnosti iznikao iz neprijateljske okoline. Šarlot, Emili i En Bronte često su sedele zajedno u strogoj trpezariji, pisale i razgovarale o onome što su napisale.

Žene to prosto *nisu radile* u XIX veku. Većina pisaca tada su bili muškarci; od žena srednje klase očekivalo se da budu ukras, a ne aktivne. Nije trebalo da pišu romane o opsesivnoj ljubavi i vresištima (Emilini *Orkanski visovi*), ili suprugama koje beže od pijanih i nasilnih muževa (Enina *Stanarka napuštenog zamka*) ili

o tvrdoglavoj guvernanti koja objavljuje da će se udati. I to što su uopšte uspele da objave svoje knjige – najpre pod neobičnim muškim pseudonimima Karer, Elis i Akton Bel – pravo je čudo. *Džejn Ejr* je postala izdavačka senzacija; dobila je dobre kritike, dobro se prodavala, a Šarlot su veličali pisci poput Vilijama Tekerija i Elizabet Gaskel (jedna od šaćice spisateljica u to vreme).

Činjenica da je uprkos svom poreklu uspela da postane tako poznat pisac, i još pisac čije se delo moglo smatrati bestselerom, ohrabrujuća je vest za sve one koji žele da postanu pisci, za sve žene – a naročito za spisateljice. Zato sam zamolila žene da doprinesu ovoj zbirci – da imamo još više razloga da budemo zahvalne Šarlot na njevoj ambiciji i mašti, koje su popločale put drugim ženama da mogu da pišu i objavljuju. „Čitaoče, udala sam se za njega“ otkriva ne samo rešenost Džejn Ejr već i rešenost Šarlot Bronte, a inspiriše i našu.

Dvadeset jedna spisateljica pronašla je inspiraciju u ovoj rečenici i napisala po priču. Smatram da je rečenica „Čitaoče, udala sam se za njega“ nalik na kamen bačen u jezero koji izaziva širenje krugova na površini vode. Neke spisateljice pisale su priče bliske onom prvom krugu, nastalom neposredno nakon pada kamena u vodu, uzevši Džejninu priču i napisavši je iz drugog ugla: Helen Danmor s tačke gledišta Grejs Pul; Sali Vickers kroz oči gospodina Ročestera. Odri Nifeneger smestila je svoju priču *Razmena siročadi* u modernu i ratom razorenu zemlju. Druge priče su krugovi koji se nalaze malo dalje od izvora, i u njima se nalaze elementi romana kao što su vresišta, ili određeni događaji, ili slike kao što su ogledala i životinje, pa čak i konkretne rečenice. (Potražite „sitna i neugledna“, Ročesterov poznati opis Džejn.) Ne morate poznavati *Džejn Ejr* da biste u njima uživali, ali ako ste upoznati s ovim romanom, njegov odjek izmamiće vam osmeh.

Druge priče možda su još dalje od Džejn, a gotovo sve se na neki način bave brakom (ili modernim ekvivalentom braka), istražuju kada do braka dolazi, ili kada bi trebalo da dođe, ili ne bi trebalo, ili kada se završava, i da li je to brak s pogrešnom osobom, ili se čini da je s pravom osobom, ali ipak uspeva da pođe po zlu. Imamo najmanje dve prosidbe u zbirci – premda ćemo odgovore morati da nagađamo!

Neka venčanja dramatična su sama po sebi, zahvaljujući bolnoj krhotini stakla u priči *Krhotina* Linde Grant, ili iznenadnoj zameni uloga u *Venčanju moje majke* Tese Hadli, ili blatnjavom gotičkom susretu na vresištu u *Stisku* Džoane Brisko.

Za druge je venčanje tek početak veze, priče idu dalje od klasičnog srećnog kraja i otkrivaju šta se dešava u braku. Ivi Vajld istražuje osećanja jedne žene prema njenom suprugu u priči smeštenoj u surovom kanadskom krajoliku nastanjenom medvedima, dok Suzan Hil do tančina analizira posledice poznatog angloameričkog braka, a Fransin Prouz govori o onome što se dešava Džejn i gospodinu Ročesteru nakon venčanja. *Javorovo seme* Lajonel Šrajver podseća nas na ono što može isključiti nakon što se brak okonča.

Uvek, i uvek, u ovim pričama postoji ljubav – bilo da je to prva iskra ili poslednji žar koji gasne – i u svojim mnogobrojnim oblicima potvrđuje sam život.

Sve ove priče imaju upečatljive rečenice, svoje istine, srećne, neobične ili razorne završetke, ali svaka je jedan od krugova čije je izvorište Džejn i Šarlotin odlučni prodorni povik: „Čitaoče, udala sam se za njega.“

VENČANJE MOJE MAJKE

TESA HADLI

To i nije trebalo da bude svakidašnje venčanje. Moja majka ništa nije radila svakidašnje. Udaće se za Patrika na letnji solsticij; sve će se obaviti na našem malom posedu u Pembрукširu. Moji roditelji kupili su taj posed sedamdesetih od starog para koji je govorio velški i redovno odlazio u crkvu. Porodica i prijatelji doći će sa svih strana sveta; svi naši prijatelji iz Pembрукšira biće tu, kao i susedi s kojima smo i dalje u dobrim odnosima. Nekima od njih se nije dopadao naš način života. Moja majka smislila je veoma dramatičnu svadbenu ceremoniju. Ona i Patrik piće Fenovu domaću medovinu iz posebne čaše, koju će zatim razbiti; kulminacija će biti trenutak kada svuku sa sebe svu odeću u suton i urone u jezero praćeni pesmom svih zvanica – Fen će im nad glavom držati grančice mirte i proglasiće ih mužem i ženom. Mama je sate provela zamišljena nad sveskom, pokušavajući da nađe prave reči za svoj zavet. Umela je da razgovara s konjima (zaista je umela, nije

to bila budalaština, videla sam je kako smiruje podivljalog i tek delimično ukroćenog mladog škopca, kome muškarci nisu smeli ni da priđu), ali se ponekad mučila da pronađe odgovarajuće reči za pojave u svom životu.

Patrik nije moj otac, to je jasno. Moj otac je odavno otišao: napustio je i posed i zapadni Vels i takav način života. Tata sada ima kratko podšišanu kosu, radi za osiguravajuću kompaniju i glasao je za gospođu Tačer. Povremeno odlazim da provedem neko vreme s njim i maćehom, i te nedelje u londonskoj opštini Haj Barnet doživljam kao spokojni beg, uživajući u njima kao što neko uživa u dolasku na odmor na selu: zbog centralnog grejanja, i kuhinje s blenderom, i odvodom sa usitnivačem hrane u sudoperi, i dugačkih pustih dana kada su oboje na poslu i kada isprobavam njene haljinice i šminku. Nikada nisam pominjala gospođu Tačer pošto bih se vratila u Vels. Nije mi se dopadala njena politika ništa više nego drugima, ali volim tatu. Nisam želela da podstičem likovanje i izveštačeno zaprepašćenje i razočaranje zbog činjenice da je prešao na tamnu stranu.

Patrik nije otac ni mojoj polusestri Enji ni mom polubratu Rouanu. Njihov tata je Lorens, koji i dalje zauzima veliki deo u našim životima, a živi kilometar i po niz put – samo što je on mamu ostavio zbog Nensi Videre, u vreme kada je Rouan pošao u školu. A mama se zatim upustila u vezu s Fenom, koji je bio najbolji prijatelj njenog bivšeg supruga. Ali to je sada bila prošlost i Patrik je bio ljubav njenog života, neko van našeg kruga; i svi ti ljudi iz prošlosti: Lorens, Nensi, Fen, Su i svi ostali – mada ne i moj tata ili moja maćeha – biće na venčanju, jer će to biti žurka kakvu najviše vole, gde su svi nekada bili sa svima ostalima i na kojoj je sve moguće, i pružiće im se mnoštvo prilika da se izjadaju jedni drugima

i igraju, i da izmešaju partnere, a narkotici i alkohol, pa čak i napitak od pečuraka, sve će ih podmazivati i hraniti njihovo ludilo. A za to vreme odrpana gomila njihove dece jurcaće divlje posedom u mraku, neobuzdanije nego što su njihovi roditelji mogli i da zamisle, krašće Fenovu odvratnu medovinu i posmatrati scene koje nikada ne bi trebalo da vide – i neko od njih neizbežno će slomiti ruku, ili će zapaliti šator, ili će se zamalo udaviti. (Jednom prilikom se na jednoj drugoj žurki jedno dete zaista i udavilo, ali to je druga priča.)

A ja neću znati šta da radim sa sobom, jer sam sa sedamnaest godina suviše stara da jurcam s decom, a ipak se uzdržavam – suviše nepoverljiva, ljuta i skeptična – da se pridružim odraslima. U to vreme sve me je manje-više ljutilo. Moja majka bi došla i obesila mi se oko vrata dok sam pokušavala da naučim fotosintezu za maturu. „Džejni, mila moja, pomози mi oko ovih mučnih zaveta, nikako mi ne idu. Ti tako vešto umeš da barataš rečima. Šta da kažem? Napisala sam: 'Obećavam da ću obožavati čoveka punog ljubavi u tebi', ali onda mi se u glavi pojavila slika kako mi Patrik to nabija na nos ako nešto u nekom trenutku pođe po zlu. Jer, naravno, znam šta se može desiti, poznajem ja muškarce, ne ulazim ja u ovo naslepo.“

„Mama, ostavi me“, rekla sam pokušavajući da se izvučem ispod nje. „Ne mogu ja da ti smišljam bračne zavete. To nije primereno.“

„Baš si uštogljena“, rekla je nežno, snažno mi stegla ramena i poljubila me u teme, a kestenjasta kosa pala joj je na stranicu moje knjige. Njena kosa je poput kose Elizabet Sidal na Rosetijevim slikama, nosi je puštenu ili kao uže obmotanu oko glave, a zapravo i likom podseća na Elizabet Sidal, čak nosi široku i nabranu odeću kao ona. Ali ja sam znala ko je bila Elizabet Sidal, i da ju je Roseti

sahranio sa svojom zbirkom poezije, a zatim je otkopao da bi je uzeo iz groba; znala sam sve o preraphaelitima i Rosetiju i Bern-Džounsiju i ostalima, a nisu mi se čak ni dopadali. Tako smo moja majka i ja podelile život. Ja sam bila poznavalac, a ona je bila lepa.

Nisam mogla zamisliti Patrika kako nekome nešto nabija na nos. Patrik ima vrlo blagu narav. Mnogo je mlađi od mame, ima svega dvadeset šest godina, i po godinama je bliži meni nego njoj, a i gibak je, razbarušene svetle kose i snenih sivih očiju, kao da je sve u njegovom životu bilo san dok se nije probudio i ugledao svoju majku – igrom slučaja, u seoskoj zadrugi zdrave hrane, kada su oboje krenuli da uzmu isti papirni džak muslija u istom trenutku. U Vels je došao da bi nekoliko meseci besplatno stanovao u porodičnoj vikendici jednog prijatelja, kako bi završio doktorat iz teologije, o Julijani iz Noriča (znala sam ko je i ona). Ponestalo mu je novca od stipendije i rekao nam je da je nedeljama živeo na jabukama i musliju. „Lepo zasićuje“, rekao je veselo. Mama je mislila da je on potpuno onozemaljski, poput keltskih svetaca, ali ja sam znala da je samo intelektualac. Sve njegovo iskustvo poticalo je iz knjiga i on se nikada nije na pravi način suočio s punom silinom života: pao je na prvu stvarnu stvar na koju mu je pao pogled, poput nevinašceta iz Šekspirovih komada. Imao je devojkicu u Oksfordu – takođe teologa – ali ona nije imala nikakvih izgleda protiv užeta kestenjaste kose. I od teze je odustao.

Volimo Patrika, Enja, Rouan i ja ga volimo. Enja i Rouan vole da lutaju s njim po našem posedu i otkrivaju šta sve nikada nije radio: nikada se nije njihao na užetu iznad reke niti jahao ponija bez sedla (niti je ikada uopšte jahao konja), nikada nije video ništa nalik mrtvim vranama nanizanim duž žičane ograde susjednog farmera, koji nas mrzi. Volela sam da razgovaram s nekim ko sve

zna iz knjiga umesto da je sve iskusio. Iskustvo je bilo uklesano u preplanula i izborana lica ostalih osoba u mom životu; iskustvo je proračunato svetlo u njihovim očima. Patrik i ja sedeli smo na oronulom starom kauču, koji je zaudarao na pse, moja majka je kuvala brdo karija, da ga stavi u zamrzivač, a on mi je pričao o Julijani iz Noriča, i bila sam srećna. Ali to ne znači da sam oduševljena činjenicom što se ženi mojom majkom.

Govorila sam da će padati kiša na dan venčanja, jer u Velsu uvek pada kiša (to je još jedna lepota Haj Barneta). Trebalo bi da napravimo plan u slučaju kiše, rekla sam, ali moja majka se samo nasmešila i rekla da zna da će vreme biti lepo, a tako je i bilo: dan je osvanuo čist i bez oblačka, žuta izmaglica sijala je na pašnjacima, brda u daljini bila su nežno iscrtana plavetnilom. Morala sam, ponekad veoma čvrsto, da se držim uverenja da je sve moguće logički objasniti, jer mi se zaista činilo kao da moja mama ima veštičje moći. Umela je da namiriše kišu, činilo se da njeni snovi predviđaju budućnost, a rukama je umela da pronade povredu na konju ili detetu. Ljudi su govorili da je njen dodir lekovit – samo što ja nisam želela da me ona dodiruje, nisam to više želela.

Ona i ja smo čitavog tog jutra radile zajedno, odmrzavale kari, vekne hleba od integralnog brašna, činije s pitom od jabuka, koju smo pripremile od naših jabuka i dunja, i spremale ćupove domaće limunade. Fen je u svom kamiončetu dovezao plastične kanistere medovine i sanduke boca, zajedno s jednom sumnjivom papirnom kesom: bio je zadužen i za jače poslužnje. Su je poslala svadbenu tortu, natopljenu brendijem i ukrašenu srcima i cvećem

od obojenog marcipana. „Da li misliš da je stavila i otrov?“, upitala sam. „Nakon onoga što si joj uradila?“

Moja majka se samo nasmejala. „Oprostite smo jedna drugoj sve. U svakom slučaju, Su je prva počela kada je spavala s tvojim ocem dok sam te ja još dojila.“ Pretvarala sam se da znam sve o tome samo da mi više ništa ne bi pričala.

Zatim sam pripremila vreće za spavanje i ćebad za sve goste koji će prenoćiti kod nas. Patrik mi je pomogao da odnesem stare madrace u senaru na tavanu ambara, sagrađenom od starog sivog kamena, starijem i prostranijem od kuće. Dok smo stajali na otvorenom prozoru potkrovlja, a slatki vazduh duvao svuda oko nas – prozor je visok koliko i samo potkrovlje, samo što nema stakla na njemu – videli smo i do šesnaest kilometara u daljinu, sve do svetlucave tanušne linije mora.

„Jesi li siguran da želiš da ovo isteraš do kraja?“, uputila sam mu izazov. „Znam da je moja mama poput plime i oseke.“

Očekivala sam da mi odgovori sa istom onom omamljenom odsutnošću na koju sam navikla, kao da je na njega bacila čini – i iznenadila sam se kada me je oštro pogledao. „Verovatno misliš da je prestara za mene“, rekao je.

Našalila sam se na račun starih koka i piletine.

„Ali izgleda sjajno, zar ne?“, nastavio je Patrik nelagodno. „Za svoje godine.“

Dakle, ipak nije bio baš toliko onozemaljski! Nisam znala da li da likujem ili da se razočaram.

Gosti su počeli da pristižu po podne. Društvo se okupilo oko kamina na otvorenom, koji je Lorens sagradio na livadi pre mnogo

godina, dok je još živio s nama. Lorens je naočit, krupan, rume-nog lica s gustom crnom kosom, zulufima i brkovima; zarađuje kao zidar iako je pohađao jednu poznatu privatnu školu. Bio je zadužen za roštilj, kao i obično, pa smo izneli svu hranu iz kuhinje da bude na toplom pored vatre. Fen – ni najmanje naočit, ali opako duhovit, visok i povijen, obrijane glave i ogromnog kukastog nosa – počeo je da deli piće. Nisam želela da pijem, a svi oni mislili su da je to zato što sam puritanka, uštogljena i sklona da im sudim. Razlog je zapravo potpuno drugačiji. Pre godinu dana na nekoj žurki, kada niko nije gledao, uzela sam previše napitka od pečuraka s dna jedne od Fenovih posuda i otada me svuda u stopu prate blage halucinacije: čujem svoja stopala kako stružu po podu poput malih kopita u kasu. Ništa katastrofalno, ali dovoljno da me uplaši.

Patrik je ručnom kosom pokosio livadu tog jutra pa se miris sveže pokošene trave mešao s mirisom pečenog mesa. Lastavice su jurcale i čavrljale među oblacima insekata na polegloj žutoj svetlosti. Kada se pojavio irski bend, mama i Patrik otplesali su prvi ples sami, zatim su im se pridružili svi ostali; toplina kao da se zgušnjavala dok je sunce tonulo niže. Deca su u visokoj travi pronašla naš stari čamac s plitkim dnom i odnela ga do jezerca. Propuštao je vodu pa su u panici morala da iskoče iz njega. Zvuci njihove udaljene vike, smeha, pljuskanja i pasa koji su lajali na njih vraćali su se do nas preko vode. Mislila sam da je i moja sestra Enja pored jezerca sa ostalima, a onda sam je primetila u središtu podijuma – izgledala je kao da je pila. Na našim zabavama uvek je dolazilo do neke nevolje (moja mala kopita nisu s tim mogla ni da se mere), a ovog puta nevolja je započela s Enjom.

Ima četrnaest godina, a lice joj je sasvim dovoljno izražajno, kada je trezna, s velikim iskrivljenim usnama i svetlokestenjastom kosom, i neobičnom nijansom boje lešnika u jednom oku, nalik na fleku od mastila; obukla je svoju izbledelu staru pidžamu od frotira i u njoj igrala, a kosu je uplela u nekoliko pletenica koje su joj skakale oko glave poput zmija. Enja je patila od niza tajanstvenih bolesti; često sam se znala ljutiti, jer sam mislila da joj mama dozvoljava da izostane iz škole i na najmanji povod, ili iz uverenja da učitelji nisu dovoljno produhovljeni. Tako je Enja jedva umela da čita i piše; nije znala ni osnovno, kao što su razlomci ili datum Francuske buržoaske revolucije – verovatno nije znala ni da se Francuska buržoaska revolucija uopšte desila. Ali je oduvek umela da pleše kao u snu, jednako graciozno i lako kao što je umela da jaše i pliva.

Dok su mama i Patrik pili iz svadbenog pehara, koji je Nensi Vidars posebno za tu priliku napravila, Enja je došla i privila se uz mene. Osetila sam kako drhti. „Jesi li se počastila Fenovom medovinom?“, upitala sam je. „Pozliće ti.“

„Baš me briga i da umrem“, rekla je.

„Nećeš umreti. Samo ćeš čitave noći povraćati.“

Mama je obećala da će voleti svetu lualicu u Patriku, a Patrik je obećao, jer je umeo da citira poeziju, da će voleti njenu nomadsku dušu. Podigavši svadbeni pehar i razbivši ga o kamenje Lorensovog kamina, strastveno su se poljubili. Enja je rekla da je to odvratno i da ide u postelju.

„Rekla sam ti da će ti pozliti“, rekla sam.

Kada je otišla, mama i Patrik su se neko vreme ljubili u pratnji benda, sve dok mama nije iznenada dobila jednu od svojih intuitivnih poruka. Odgurnula je Patrika i otrčala prema kući sukanja